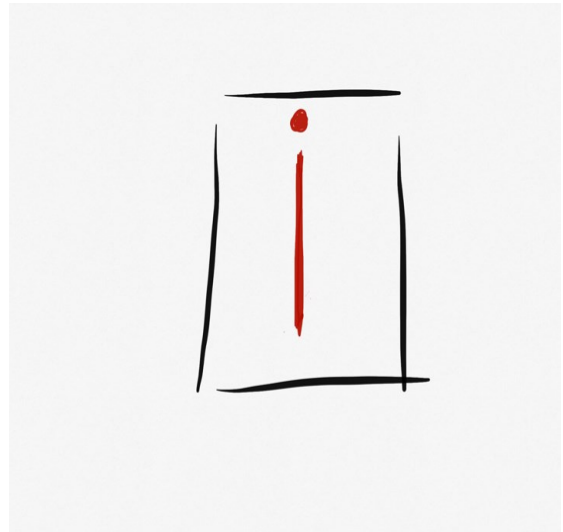

Resultaat: Duurzaam toegankelijke overheidsinformatie!

Overheidsinformatie is van waarde door de tijd heen

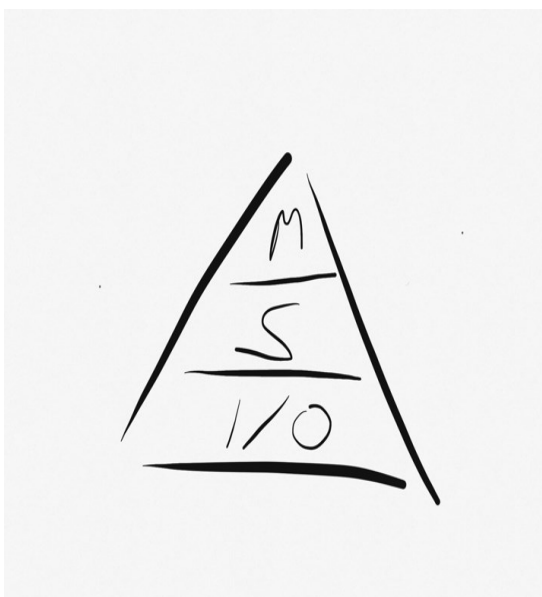
Als burger wil ik weten hoe de overheid haar mandaat waarmaakt, hoe ze mijn geld uitgeeft en ik wil kunnen ingrijpen als dat niet goed gaat. Vanuit dat gezichtspunt kleven er grote belangen aan toegankelijke overheidsinformatie. Het fungeert als bewijs van rechten en plichten van burgers, bedrijven en de overheid zelf, nu en in de toekomst. Andersom wil de overheid middels actieve openbaarheid deze informatie zo snel mogelijk aan de burger beschikbaar stellen, rekening houdend met privacybelangen en intellectueel eigendom.

Hoe blijft informatie intact?

Informatie is voornamelijk digitaal en blijft digitaal. Dat op zich zelf is een uitdaging want het digitale medium is vergankelijk. Als wij, informatiemanagers, niets doen, verdwijnt de informatie vanzelf. Wij moeten de volgende denkstappen doorlopen:

1. De piramide laat zien dat informatie bestaat uit:

M Dit is metadata (kenmerken)

De juiste betekenis en de betrouwbaarheid van informatie komt uit de metadata. Risico's: veel, onbetrouwbare, betekenisloze, onvolledige informatie.

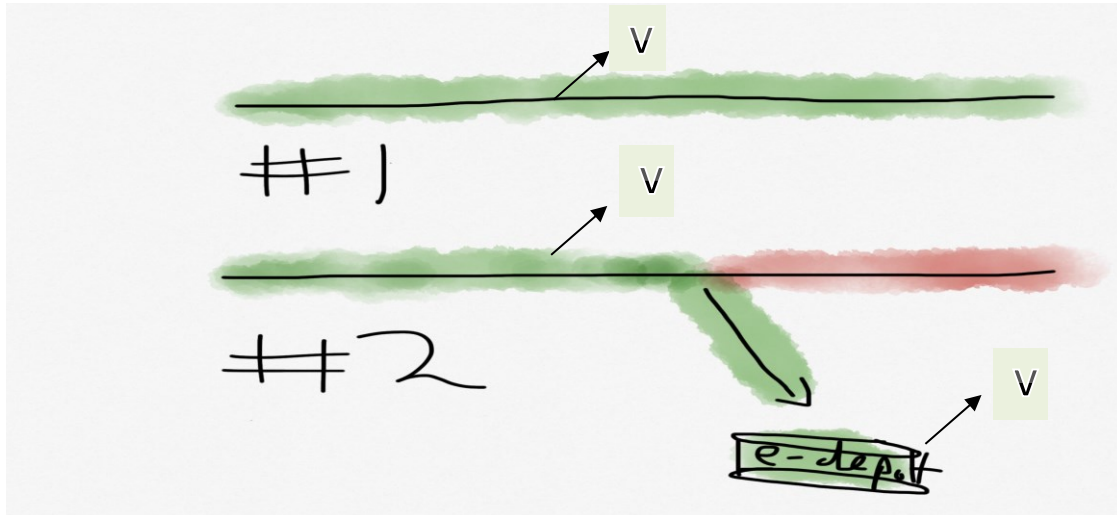
S Dit is software.

Om de bits en bytes leesbaar te maken, hebben wij software nodig. Risico's: nieuwe technieken die niet 'backwards compatible'ⁱ zijn, oude software die niet meer leverbaar of bruikbaar is.

I / O Dit zijn de bits en bytes.

Als wij die niet bewaren, is onze informatie zeker weg. Risico's: 'bitrot' en ongeoorloofd wijzigen of wissen.

2. Digitaal informatiebeheerⁱⁱ is dé bedrijfsfunctie die ingrijpt in processen, ICT-voorzieningen en menselijk gedrag. Het is veel meer dan het opbergen van digitale informatie in een *e-depot voorziening*.

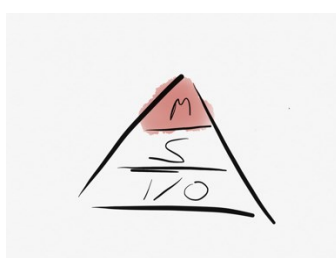
3. Om digitale informatie duurzaam toegankelijk te houden zijn grofweg twee benaderingen mogelijk:

1 De waarborg voor duurzaamheid is 'in place', in de omgeving waarin zij gevormd en gebruikt wordt, tot einde bewaartermijn en met aandacht voor (her)gebruik en openbaarheid.

2 Op enig moment wordt informatie overgedragen naar een e-depot.
In beide varianten is het van belang de juiste maatregelen te nemen.

4. Welke maatregelen passen wij toe?

1. De sleutel voor vindbare, betrouwbare, leesbare en beheersbare informatie ligt in de metadata. Dit zorgt er voor dat:
 - zoeken en vinden makkelijker is en de juiste informatie uit de enorme stroom data gefilterd kan worden (zowel voor gebruik als voor vernietiging);
 - vertrouwelijke informatie kan worden afgeschermd;
 - betrouwbaarheid en integriteit van informatie aantoonbaar zijn;
 - tijdig maatregelen kunnen worden getroffen zodat informatie leesbaar en interpreteerbaar blijft.

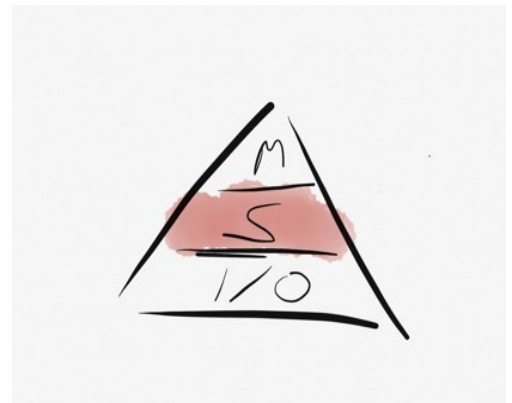

Bij het ontstaan van informatie, aan het begin van het proces, ontstaat metadata. Voor het overgrote deel vindt dat plaats tijdens het uitvoeren van het primaire proces in de ondersteunende applicaties. Handmatig

invoeren van metadata (registreren) wordt ontmoedigd door de opkomst van e-loketten en berichtenboxen. Voor ons is daarom de fase van ontwerp en inrichting van applicaties en processen alles bepalend. Veel metadata is al in gangbare procesapplicaties meegenomen: namen van personen of objecten, tijdsaanduidingen, audittrails/logbestanden. Andere moeten vaak nog worden toegevoegd in de databases van applicaties, zoals bewaartermijnen, intellectueel eigendom, openbaarheid.

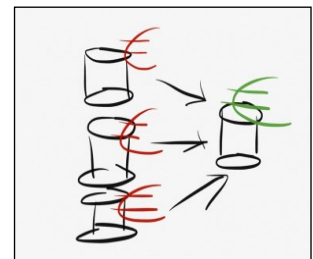
Onze uitdaging is tweeledig, ten eerste bij het implementeren van metadatastandaarden in software, zodat de metadata volgens standaarden, automatisch, gegenereerd worden en er sprake is van interoperabiliteit. Standaarden, waar softwareleveranciers zich aan committeren, zijn daarbij van groot belang. Ten tweede bij gedegen beheer en draagvlak bij gebruikers, essentieel om de kwaliteit van de metadata op peil te houden.

2a. Applicaties worden in de loop der tijd vervangen, bestandsformaten raken in onbruik. De data worden niet meegenomen in nieuwe applicaties en worden gewist of raken 'verweesd'. Onze uitdaging hier is om informatie door de tijd heen (lees: migratie, emulatie, uitfaseringen van (verouderde) applicaties) leesbaar te houden, zodat belanghebbenden en wij (burgers, ketenpartners, controleurs) er over kunnen beschikken.

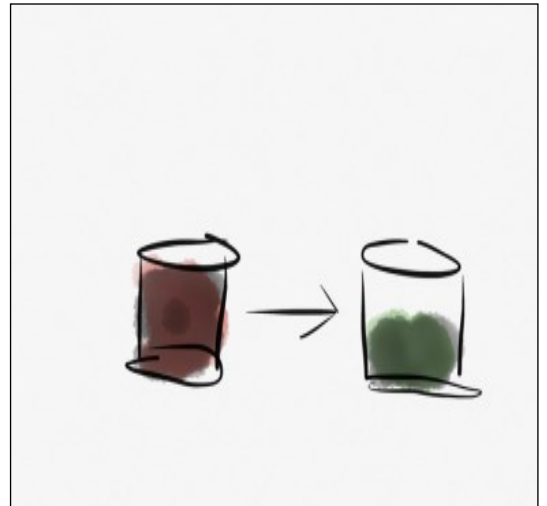

De oplossing ligt weer helemaal vooraan, bij de inrichting van de informatiehuishouding:

- Inrichten van de informatiehuishouding volgens architectuurprincipes helpt om verdubbelingen in applicaties en daarmee van databestanden te voorkomen: éénmalig opslaan, meermalen raadplegen. Wij moeten weten welke registratie de enige authentieke en welke afgeleid is.
- Ook onze overheidsorganisatie leeft met een organisch gegroeid applicatielandschap waarin dubbele en overlappende databestanden en proprietary bestandsformaten gangbaar zijn. Wij beschikken over een opslaglocatie waar:
 - data uit uitgefaseerde applicaties ondergebracht kunnen worden. Dat scheelt licentiekosten.

- veroudering van bestandsformaten gemonitord en aangepakt wordt (actieve preservering) middels bijpassende preservation strategieën en de installatie van triggers voor technische veranderingen aan de kant van de burger en aan de kant van de overheid zodat wij het gewicht van die verandering kunnen inschatten en de kans en impact/gevolg voor de informatie.

- deze opslaglocatie is een e-Depot voorziening. Wij realiseren ons dat ook overdracht aan het e-Depot vereist dat wij aan de voorkant goed over inrichting en metadata heb nagedacht. Zo niet, dan hebben wij een aanzienlijke, arbeidsintensieve migratie aan mijn broek hangen.
- Werken volgens open standaarden helpt ons om afhankelijkheid van leveranciers te voorkomen en daarmee makkelijker informatie door de tijd heen mee te nemen. Dat geldt ook voor bestandsformaten: geen proprietary formaten, maar open en standaard formaten: zoals XML.

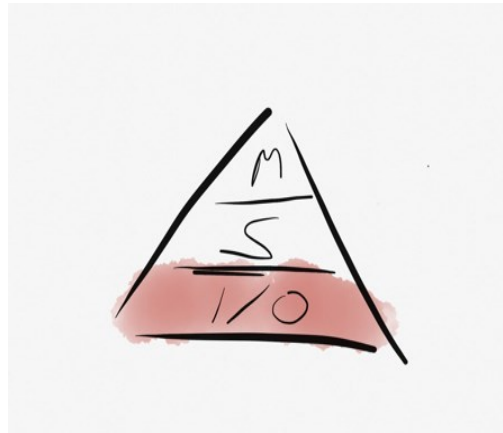
2b. Een applicatie wordt *niet* vervangen maar zowel de software als de data wordt bijgehouden, beheerd en geactualiseerd. Onze uitdaging hier is om informatie door de tijd heen betrouwbaar en leesbaar te houden, zodat belanghebbenden en wij (burgers, ketenpartners, controleurs) er over kunnen beschikken.

De oplossing ligt ook in dit geval weer helemaal vooraan, bij de inrichting van de informatiehuishouding:

- Inrichten van de informatiehuishouding volgens architectuurprincipes helpt om verdubbelingen in applicaties en daarmee van databestanden te voorkomen: éénmalig opslaan, meermalen raadplegen. Wij moeten weten welke registratie de enige authentieke en welke afgeleid is.
- Veroudering van bestandsformaten wordt gemonitord en aangepakt (actieve preservering) middels bijpassende preservation strategieën, de installatie van triggers voor technische veranderingen aan de kant van de burger en aan de kant van de overheid en het nemen van maatregelen op basis van het gewicht van die verandering en de kans en impact/gevolg voor de informatie.

- Werken volgens open standaarden helpt ons om afhankelijkheid van leveranciers te voorkomen en daarmee makkelijker informatie door de tijd heen mee te nemen. Dat geldt ook voor bestandsformaten: geen proprietary formaten, maar open en standaard formaten: zoals XML.
- Preservation-in-place

3. Voor onze bits en bytes hebben wij veilige opslag, professioneel beheer, uitwijk en back-up als basis. Door het voortdurend monitoren van (corrupte) bestanden wordt bitrot voorkomen; dat doen wij in vakapplicaties en in de e-Depot voorziening. De laatste helpt ons ook bij preservation van de bitstream, het waarborgen van de integriteit, het vastleggen van deze gegevens en risicomangement.

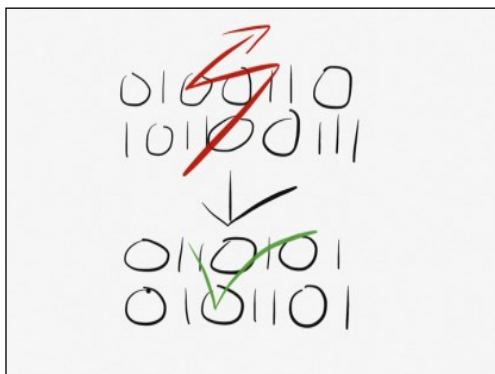

Meer weten?

M <https://informatie2020.pleio.nl>

S www.opf.org, www.forumstandaardisatie.nl

IO <http://www.trusteddigitalrepository.eu/Welcome.html>

Gemaakt in opdracht van Archief2020:

Versie 0.8, 14 april 2016

Jeroen van Oss, adviseur informatiebeheer gemeente Rotterdam

Margriet van Gorsel, preservation officer, Nationaal Archief

ⁱ https://nl.wikipedia.org/wiki/Achterwaartse_compatibiliteit, geraadpleegd op 19-01-2016

ⁱⁱ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Informatiemanagement>, geraadpleegd op 19-01-2016